

Я.Ю. Левицький, аспірант

Державний університет «Житомирська політехніка»

Зміст та властивості державного фінансового контролю в забезпеченні економічної безпеки держави

Дослідження змісту та властивостей державного фінансового контролю є актуальним у контексті державного управління, адже сучасні його дефініції часто обмежуються економічним підходом, що не відображає його комплексної природи. Широке розуміння державного фінансового контролю як функції, інструменту та об'єкта управління сприяє формуванню методологічної основи для його організації. У статті аналізуються наукові підходи до державного фінансового контролю, зокрема, його трактування як функції управління, інструменту впливу, сукупності процедур, діяльності уповноважених органів та виду фінансової діяльності держави. Запропоновано багатогранний підхід до державного фінансового контролю, що враховує його міждисциплінарний характер. Дослідження базується на працях вітчизняних та зарубіжних учених і спрямоване на уточнення сутності державного фінансового контролю для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами держави.

Ключові слова: державний фінансовий контроль; економічна безпека держави; державне управління; властивості державного фінансового контролю.

Актуальність теми. Зміст та властивості державного фінансового контролю є важливою складовою під час дослідження його в системі державного управління з таких позицій: по-перше, дефініція державного фінансового контролю зазвичай розкривається лише з позиції економічних наук, що має вузьке та фрагментарне значення; по-друге, широкий підхід до розуміння змісту державного фінансового контролю дозволить сформулювати підґрунтя для дослідження його методології та організації як складової державного управління; по-третє, існуючі підходи до класифікації державного фінансового контролю переважно характеризують процесний підхід, тобто контрольні процедури, що унеможлиблює більш широке розуміння організаційно-методологічних положень. «Поняття “державний фінансовий контроль” об'єднує в собі ряд таких взаємопов'язаних понять, як “контроль”, “фінансовий контроль” та загальне розуміння державних контрольних функцій. А тому спочатку доцільно буде розглянути комплексну сутність дефініції “контроль”. Контроль виступає основоположним моментом на тій стадії в управлінському циклі, коли поточні результати впливають на об'єкт управління та виступають разом з необхідними вимогами ухвалених рішень, а при виявленні позапланових відхилень здійснюється пошук їх причин, заходів щодо покращення ситуації. Задля ефективного виконання такої ролі, від контролю вимагається бути своєчасним, економічним та оперативним. Ключова роль контролю в економічному управлінні не лише в тому, щоб констатувати відхилення від норм управлінських рішень» [23]. Зазначене актуалізує питання дослідження змісту та властивостей державного фінансового контролю як функції, інструменту та об'єкта державного управління.

Аналіз останніх досліджень. Питання змісту та класифікації державного фінансового контролю викладені в наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: В.Базилевич, О.Барановський, І.Басанцов, В.Бугаєнко, О.Василик, Т.Васильєва, Н.Виговська, В.Войтенко, Д.Грицишен, Ю.Голуб, Л.Гуцаленко, В.Геець, В.Глущенко, Г.Даценко, Л.Дікань, В.Дем'янишин, І.Дрозд, В.Дерій, Т.Жадан, В.Загорський, Л.Іващенко, Є.Іонін, М.Каленський, О.Кириленко, О.Кириченко, М.Коцупатрий, О.Ковалюк, В.Кравченко, А.Крисоватий, Ю.Коваленко, В.Миргород-Карпова, М.Крупка, В.Корнєєв, М.Коніна, Л.Лисяк, С.Лобозинська, А.Машишев, І.Микитюк, В.Малишев, Д.Міщенко, В.Невідомий, С.Пирожков, Ю.Пасічник, Ю.Петренко, В.Піхоцький, Ю.Пивовар, Н.Рубан, О.Репетько, В.Рудницький, В.Савченко, Л.Савченко, В.Симоненко, С.Свірко, О.Стеблянка, О.Стефанишин, Ю.Слободяник, І.Стефанюк, В.Федосов, М.Чумаченко, Н.Шалімова, О.Шевчук та інші.

Викладення основного матеріалу. «Фінансовий контроль є своєрідним “прабатьком” усіх інших видів державного контролю. Саме потреба у відслідковуванні процесів утворення та руху матеріальних і особливо грошових коштів держави стала причиною появи спеціальних осіб, а пізніше – відповідних органів, наділених державно-владними повноваженнями щодо дослідження та корегування таких процесів. Фінансовий контроль – важливий елемент управління, який дозволяє суттєво впливати на хід управлінської діяльності, корегуючи її в разі виявлення відхилень від визначеного напрямку. Його значущість обумовлена особливим предметом контролю – фінансовими та господарськими відносинами, які є базовими для будь-якої держави» [6].

«Фінансовий контроль – це багатогранна і складна фінансова категорія, сутність якої не можна обмежувати тільки практичною діяльністю або інформаційною системою. Вона пронизує всі аспекти

фінансових відносин. Можуть змінюватися мета, завдання і методи здійснення фінансового контролю залежно від волі власників фінансових ресурсів, але сутність та функції фінансового контролю залишаються незмінними. Тому фінансовий контроль як фінансову категорію необхідно розглядати через сукупність характеристик, які мають розкривати все різноманіття його сутності, всебічно відбивати і комплексно охоплювати всі сторони його прояву» [4].

Дослідження змісту та властивостей державного фінансового контролю в системі державного управління побудуємо таким чином: по-перше, вивчення дефініції державного фінансового контролю в наукових джерелах; по-друге, формування багатогранного підходу до розуміння державного фінансового контролю в системі державного управління; по-третє, визначення властивостей державного фінансового контролю на основі підходів до його класифікації в різних літературних джерелах.

Дефініція державного фінансового контролю в наукових джерелах. У проєкті Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» міститься таке тлумачення державного фінансового контролю: «Державний фінансовий контроль – це урядовий фінансовий контроль, що здійснюється органами державного фінансового контролю щодо забезпечення законного, ефективного, економічного та результативного формування, розподілу, управління та використання державних ресурсів суб'єктами контролю та спрямований на попередження, виявлення та усунення порушень фінансово бюджетної дисципліни» [26]. Проте для цілей дослідження та розширення теоретичного наукового значення про досліджувану систему є потреба в уточненні його змісту як об'єкта наукового дослідження.

Проаналізувавши зміст поняття «державного фінансового» контролю в різних наукових літературних джерелах, прийшли до необхідності їх групування за такими напрямками:

1. *Як функції державного управління.* Цей напрям не досить поширений у наукових колах, адже з позиції державного управління державний фінансовий контроль можна розглядати також як об'єкт державного управління, інструмент державного управління та діяльність суб'єктів державного управління. Державний фінансовий контроль як функція державного управління вивчався дослідниками в сфері юридичних наук та наук державного управління. Миргород-Карпова В.В. вказує, що «Державний фінансовий контроль є однією з найважливіших функцій державного управління, яка за своєю суттю спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів і принципів законності, доцільності та ефективності управління фінансовими ресурсами, а в разі наявності таких відхилень спрямована на своєчасне вжиття коригувальних та запобіжних заходів. Від ефективності державного фінансового контролю залежить економічне та політичне благополуччя держави» [20]. Підхід до змісту державного фінансового контролю як функції державного управління міститься також у працях вчених-економістів, зокрема Є.В. Калюга тлумачить це поняття таким чином: «Державний фінансовий контроль ґрунтується на використанні контрольної функції фінансів і є одним із проявів її важливого значення в розширеному відтворенні» [14]. Слободяник Ю.Б. вказує, що «Державний фінансовий контроль – це одна з найбільш важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування й використання фінансових ресурсів відповідно до затверджених показників і досягнення встановлених цілей соціально-економічного розвитку» [28]. Гавкалова Н.Л., Табачкий М.Г. пропонують під досліджуваним поняттям розуміти: «Державний фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління, покликана виявляти відхилення від установлених норм, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, оцінювати їх вплив на господарську діяльність, визначати причини їх появи та давати рекомендації органам державного управління» [5]. Цікаву думку щодо змісту державного фінансового контролю висловлює С.В. Ківалов, зокрема зазначаючи, що «розуміючи контроль як функцію публічного адміністрування, що дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати фактори, що заважають ефективному здійсненню публічного адміністрування, унеможливаючи забезпечення належного рівня правозастосовної діяльності, визначено, що будь-який вид діяльності, що здійснюється суб'єктом публічного адміністрування, неможливий без застосування контролю» [16]. Проаналізувавши підходи до розуміння державного фінансового контролю як функції державного управління, можна наголосити на тому, що вчені по-різному розуміють суть та властивості такої функції, проте процедурні підходи її реалізації зводять до перевірки. Своєю чергою мета реалізації зазначеної функції зводиться до встановлення відхилень, законності, ефективності та результативності. Важливе значення під час вивчення державного фінансового контролю як функції державного управління має його характеристика як інструмент формування рекомендації та вжиття профілактичних заходів;

2. *Інструмент впливу на об'єкт управління.* Такий підхід можна пов'язати із тим, що власне державне управління і є системою впливу на об'єкт управління, зокрема певні соціально-економічні відносини. Вітчизняні вчені Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрій вказують, що «Сутність контролю полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на об'єкти управління, який передбачає систематичний нагляд, спостереження за їх діяльністю для виявлення відхилень від встановлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі їх виконання» [10]. Своєю чергою автори під державним фінансовим контролем розуміють

різновид контролю та зазначають: «Державний фінансовий контроль – різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [10]. Через сукупність контрольних заходів отримані результати дозволяють суб'єктам державного управління приймати державно-управлінські рішення щодо впливу на об'єкти соціального управління, тобто сукупність соціально-економічних відносин, які є складовими фінансової системи держави та забезпечують її безпеку та ефективність;

3. *Сукупність заходів, інструментів та методів з метою перевірки.* В контексті зазначеного підходу працювали багато вчених, адже контроль сам собою передбачає сукупність заходів. У цьому аспекті контроль вивчається з позиції процесного підходу. Василик О.Д. з цього приводу зазначає: «Державний фінансовий контроль – це система організаційно-правових заходів, здійснюваних уповноваженими державними органами з метою перевірки законності, доцільності, ефективності формування, розподілу та використання державних фінансових ресурсів» [2]. Хомутенко А.В. [30], підтримуючи такий підхід, вказує на таке тлумачення державного фінансового контролю: «Фінансовий контроль – це система дій та контрольних заходів органів державної влади і окремих суб'єктів господарювання при управлінні фінансами, яка направлена на попередження та усунення фінансових правопорушень, неефективного управління фінансовими ресурсами та активами з боку підприємств, організацій та установ у процесі їх фінансово-господарської діяльності» [30]. Міщенко Д.А. зазначає, що «Державний фінансовий контроль містить комплекс методів та процедур проведення фінансового контролю, зміст яких визначається набором факторів діяльності об'єкта контролю в частині фінансових відносин. Серед таких факторів можна назвати: суб'єкт і об'єкт контролю, його мету і завдання, що постають перед суб'єктом фінансового контролю; підґрунтя для виникнення контрольних задач та функцій, інші суттєві події та обставини. Державний фінансовий контроль визначається як функція управління, яка здійснюється державними органами, наділеними відповідними повноваженнями, з метою дотримання контрольованими суб'єктами норм законодавства та забезпечення збереження державної власності» [21]. Процедурний підхід є досить важливим при вивченні державного фінансового контролю в об'єктно-предметному полі наук державного управління, адже: по-перше, від методів, інструментів та заходів контрольних процедур залежать властивості отриманої інформації про стан фінансової системи держави й відповідно подальші дії щодо впливу на об'єкт управління; по-друге, держава регулює процедуру використання інструментів, методів та заходів контрольного характеру; по-третє, методологічний інструментарій дозволяє визначити особливості реалізації інших функцій держави;

4. *Діяльність спеціально уповноважених суб'єктів державного управління.* Власне як і будь-яка діяльність державний фінансовий контроль має здійснюватися суб'єктами державного управління, на які покладаються відповідна сукупність контрольних завдань та певні повноваження. Коваленко Ю.М., Скуратівська І.А. вказують, що «державний фінансовий контроль – це здійснення нагляду спеціально уповноваженими органами влади у межах, встановлених законодавством, за діяльністю суб'єктів фінансово-господарської діяльності з метою попередження, виявлення та припинення фінансових правопорушень, а також контроль за дотриманням вимог нормативно-правових актів у процесі формування, розподілу та використання ними фондів грошових коштів» [17]. Цей підхід підтримують також І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко, зокрема в працях вчених міститься таке тлумачення державного фінансового контролю: «Фінансовий контроль – це контроль законодавчих і виконавчих органів влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ за фінансовою діяльністю всіх економічних суб'єктів: держави, підприємств та установ» [1]. Гуцаленко Л.В., Коцупатрий М.М. в одному зі своїх досліджень зазначали: «Фінансовий контроль – комплексна і цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їхніх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства. Він полягає в установленні фактичного стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності та спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в процесі формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів для ефективного соціально-економічного розвитку всіх суб'єктів фінансових правовідносин» [11]. Гончарук С.М., Долбнева Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. пропонують такий підхід до розуміння досліджуваного поняття: «Категорію “державний фінансовий контроль” слід трактувати як діяльність, яка здійснюється органами державної влади і місцевого самоврядування по забезпеченню законності, фінансової дисципліни і доцільності при мобілізації, розподілі і використанні грошових коштів і зв'язаних з цим матеріальних цінностей з метою оцінки економічної ефективності діяльності, виявлення і блокування в ній відхилень, що перешкоджають законному і раціональному використанню майна і коштів,

задоволенню державних інтересів і потреб та управління економікою. Як у державному, так і в муніципальному фінансовому контролі можна також виокремити (залежно від галузі дії) надвідомчий (міжвідомчий) і внутрішньовідомчий контроль. Муніципальний фінансовий контроль здійснюється органами місцевого самоврядування. Сфера його застосування досить широка (від затвердження місцевого бюджету, його виконання і затвердження звіту про його виконання до конкретних питань дотримання фінансової дисципліни, що входять у компетенцію органів місцевого самоврядування). Громадський фінансовий контроль є незалежним фінансовим контролем, що здійснюється представниками громадськості на добровільній і безоплатній основі» [7]. Юридичний підхід до тлумачення державного фінансового контролю міститься в дисертації Ю.І. Пивовар: «державний фінансовий контроль – це діяльність уповноважених державою суб'єктів з метою контролю за фінансово-господарською діяльністю підконтрольних об'єктів, її відповідності чинному законодавству, фінансовій дисципліні та інформаційно-аналітичного супроводу управління державними фінансами» [24]. Геращук В.М. пропонує такий підхід до розуміння досліджуваного поняття: «фінансовий контроль – це врегульована нормативними актами діяльність державних та недержавних контролюючих органів спеціальної фахової спрямованості, яка здійснюється шляхом проведення ревізій, перевірок, інших процесуально визначених контрольних дій і має на меті забезпечення законності й дисципліни у сфері фінансових та господарських правовідносин, викриття порушень фінансового та господарського законодавства, усунення недоліків у їх застосуванні, притягнення винних до правової відповідальності, а також надання допомоги підконтрольній структурі в налагодженні справи на об'єкті» [6]. В праці М.В. Петричук міститься таке тлумачення державного фінансового контролю: «регламентована діючим законодавством і установчими актами діяльність державних, галузевих, регіональних органів, саморегульованих організацій, громадськості, суб'єктів господарювання з контролю за дотриманням фінансового планування, своєчасністю і повнотою надходжень до фондів фінансових ресурсів, а також ефективністю й законністю їх використання» [23]. Як і будь-яка функція державного управління державний фінансовий контроль має здійснюватися уповноваженими на те суб'єктами державного управління. В Україні функціонує розгалужена система контролюючих органів, кожен з яких переслідує відповідну мету та має певні повноваження. Щодо повноважень здійснення державного фінансового контролю, то вони покладаються на Рахункову Палату України та Державну аудиторську службу України;

5. *Вид фінансової діяльності держави.* Фінансова діяльність держави є складним механізмом, що також передбачає сукупність контрольних заходів. На такому підході наголошують дослідники проблем фінансової системи. Зокрема, М.Коніна та О.Кетінг вважають, що «Фінансовий контроль – це один із видів фінансової діяльності держави з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності шляхом застосування встановлених чинним законодавством методів контрольної діяльності для виявлення недоліків у фінансовій звітності підприємств, установ, організацій в процесі створення, розподілу, використання грошових фондів» [18]. Досить цікаве тлумачення державного фінансового контролю міститься в праці Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна: «Фінансовий контроль – це система відносин з приводу систематичного спостереження і перевірки процесу створення, розподілу і використання фондів фінансових ресурсів на всіх рівнях, яка діє з метою встановлення відхилень від заданих параметрів в вартісному виразі» [13]. Владіміров П.Н., Дідик Л.В., Коцюбко О.О., Лядова І.О., Пласкіна І.А. пропонують під державним фінансовим контролем розуміти «систему спостереження й перевірки діяльності об'єктів управління, що спрямована на досягнення фінансової безпеки держави, її економічної стабільності, законності й ефективності використання державних фінансових ресурсів» [19]. Подібний підхід міститься в праці В.В. Плющій: «державний фінансовий контроль – це система спостереження і перевірки законності, доцільності та ефективності використання фінансових ресурсів держави, що дає змогу об'єктивно оцінити результати прийнятих управлінських рішень і досягнення на цій основі економічного прогресу» [25]. Вітчизняний дослідник В.М. Пасічник вказує, що «Державний фінансовий контроль є різновидом фінансового контролю, сутність якого полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті стосовно: забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, які належать державі; а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [22]. «Державний фінансовий контроль є видом фінансового контролю, що спрямований на забезпечення інтересів держави, охоплює всі операції, пов'язані з рухом державних коштів, управлінням державним майном та здійснюється органами державної влади і управління, а також спеціалізованими державними органами фінансового контролю» [27]. Фінансова система держави є складною динамічною системою управління фінансовими ресурсами, що передбачає сукупність заходів контрольного характеру. Відповідно є логічним підхід до державного фінансового контролю як складової фінансової діяльності держави;

6. *Підсистема управління.* Досліджуючи державне управління із застосуванням системного підходу, можна розглядати кожен напрям діяльності як окрему систему. Відповідно деякі вітчизняні вчені

досліджували державний фінансовий контроль як систему. Зокрема, Н.Г. Виговська вказує, що «фінансовий контроль як економічна категорія – це система, яка складається з елементів входу (інформаційне забезпечення системи фінансового контролю), елементів виходу (інформація про об'єкт управління, отримана в результаті контролю) і сукупності наступних взаємопов'язаних ланок (центри відповідальності, техніка контролю» [3]. Така характеристика контролю є важливою з позиції погляду як на об'єкт наукового дослідження. Своєю чергою державний фінансовий контроль є об'єктом дослідження економічних, юридичних наук та наук державного управління.

Формування підходів до сутності державного фінансового контролю в системі державного управління. Зважаючи на представлені дефініції державного фінансового контролю в науковій літературі, пропонуємо для цілей зазначеного дослідження такі підходи (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст поняття державного фінансового контролю в системі державного управління

ТЛУМАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК	
<i>функції державного управління</i>	<i>діяльності суб'єктів державного управління</i>
– функція державного управління, що полягає у використанні сукупності заходів, інструментів та методів для здійснення нагляду та перевірки, щоб підтвердити законність, виявити відхилення, попередити порушення, оцінити ефективність, доцільність, раціональність, результативність формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів та формування пропозицій щодо удосконалення державної фінансової системи	– діяльність спеціально уповноважених суб'єктів державного управління, що виконуються сукупність завдань щодо підтвердження законності, виявлення відхилень, попередження порушень, оцінка ефективності, доцільності, раціональності, результативності формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів та формування пропозицій щодо удосконалення державної фінансової системи та використовують для цього сукупність регламентованих заходів, інструментів та методів
<i>процесу управління</i>	<i>об'єкта державного регулювання</i>
– складовою державного управління, що визначає вплив відповідного суб'єкта реалізації державної фінансової політики на об'єкт – процеси формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів, через здійснення контрольних заходів для підтвердження їх законності, виявлення відхилення, попередження порушень, оцінки ефективності, доцільності, раціональності, результативності, що дозволяє приймати відповідні державно-управлінські рішення для розвитку державної фінансової системи	– є об'єктом державного регулювання, що полягає в формуванні нормативно-правових актів, які регламентують діяльність суб'єктів державного фінансового контролю та організаційно-методичні положення щодо використання сукупності заходів, інструментів та методів для здійснення нагляду та перевірки, щоб підтвердити законність, виявити відхилення, попередити порушення, оцінити ефективність, доцільність, раціональність, результативність формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів

Зазначені підходи до розуміння державного фінансового контролю характеризують його як комплексний міжсистемний та міждисциплінарний об'єкт державного управління. Це визначає його властивості:

- державне управління використовує державний фінансовий контроль для формування інформаційного підґрунтя та обґрунтування державно-управлінських рішень;
- державне управління встановлює систему регулювання за організаційними та процедурними положеннями державного фінансового контролю;
- державне управління утворює та здійснює нагляд за діяльністю суб'єктів державного фінансового контролю;
- державне управління використовує державний фінансовий контроль для управління фінансовими ресурсами держави;
- державний фінансовий контроль виконує сукупність завдань для забезпечення ефективності та результативності управління фінансовими ресурсами держави.

Класифікація державного фінансового контролю в системі державного управління. Класифікація є інструментом наукового дослідження, що дозволяє систематизувати, групувати та адаптувати властивості суспільних явищ та процесів. Державний фінансовий контроль, зважаючи на його міждисциплінарність та міжсистемність має сукупність властивостей, групування яких є вкрай важливим для забезпечення його ефективності та результативності в системі державного управління. В науковій літературі міститься сукупність різносторонніх підходів до класифікаційних ознак та видів державного фінансового контролю, що представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Класифікація державного фінансового контролю в наукових джерелах

За авторами: Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий [10]						
Залежно від часу проведення						
попередній		поточний		наступний		
контроль, що здійснюється суб'єктами державного фінансового контролю на етапі розгляду і прийняття управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими і матеріальними ресурсами, іншими активами об'єктами державного фінансового контролю з метою упередження порушення фінансового, у тому числі бюджетного, законодавства об'єктами державного фінансового контролю		контроль, що здійснюється суб'єктами державного фінансового контролю під час реалізації управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими активами за оперативною інформацією з метою дотримання вимог законодавства та інших нормативно-правових актів України, на підставі яких виконуються управлінські рішення об'єктами державного фінансового контролю		контроль, що здійснюється по закінченню реалізації управлінських рішень і здійснення операцій з фінансовими активами за результатами фінансово-господарської діяльності та/або по закінченню деякого періоду часу об'єктами державного фінансового контролю з метою виявлення фінансових недоліків і порушень, прийняття управлінських рішень щодо виправлення ситуації та притягнення до відповідальності винних осіб відповідно до законодавства		
За інформаційним забезпеченням						
фактичний			документальний			
полягає у встановленні дійсного реального стану об'єкта лічбою, зважуванням, вимірюванням, лабораторним аналізом та ін. До об'єктів фактичного контролю належать: гроші готівкою в касі, основні засоби, матеріальні цінності, готову продукцію, незавершене виробництво			дозволяє встановити суть і достовірність господарської операції за даними первинної документації, облікових регістрів і звітності, в яких вона знайшла відображення в бухгалтерському, оперативному і статистичному обліку			
Залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта та об'єкта						
зовнішній			внутрішній			
здійснюється визначеними Конституцією та незалежними конституційними органами у межах наданих їм конституційних повноважень			здійснюється в межах виконавчої гілки державної влади			
За відношенням до власника						
внутрішньовідомчий			внутрішньогосподарський			
контроль проводиться міністерствами, відомствами, органами державного управління стосовно діяльності підвідомчих їм підприємств і організацій у формі тематичних перевірок та ревізій			здійснюється власниками, апаратом управління підприємницьких структур відповідно до діючого законодавства стосовно діяльності цехів, бригад, дільниць, інших підрозділів підприємств			
За формами здійснення						
ревізії	аудит	тематичні перевірки	камеральні перевірки	фінансові експертизи	службове розслідування	слідство
За авторами: С.М. Гончарук, Д.В. Долбнєва, С.В. Приймак, Є.М. Романів [7]						
Залежно від часу проведення						
попередній		поточний		наступний		
передусь здійсненню фінансово-господарських операцій		проводиться в короткі відрізки часу, безпосередньо в процесі здійснення господарських і фінансових операцій		здійснюється по завершенню конкретної фінансово-господарської операції чи по закінченню певного звітного періоду		
Залежно від сфери						
бюджетний	податковий	валютний		банківський		страховий

Залежно від джерела інформації			
фактичний		документальний	
складається з вивчення реального стану об'єкта, що перевіряється, його огляду й обмірювання в натуральному вираженні, установлення дійсної наявності грошових і матеріальних ресурсів, аналізу отриманої інформації і документів на предмет їх відповідності		являє собою перевірку і аналіз первинних документів (у тому числі і технічних носіїв інформації), що містять відомості про рух коштів (бухгалтерських і статистичних звітів, кошторисів тощо)	
Залежно від періодичності (частоти) проведення			
постійний		систематичний	
		епізодичний	
Залежно від форми проведення			
обов'язковий		ініціативний	
За автором М. Гупаловською [9]			
За характеристикою об'єкта контролю			
бюджетний		кредитний	
		контроль державних цільових фондів	
За авторами: Є.В. Мних, М.О. Никонович [12]			
За спрямованістю залежно від ідентифікації суб'єкта та об'єкта			
внутрішній		зовнішній	
За строком здійснення			
попередній		наступний	
		поточний	
За характером контрольних заходів			
плановий		позаплановий	
За цільовою спрямованістю			
стратегічний		оперативний	
		тактичний	
За обсягом охоплення об'єкта контрольними діями			
повний		вибірковий	
		суцільний	
		локальний	
За місцем здійснення контрольних дій			
виїзний		дистанційний	
		камеральний	
За методикою здійснення контрольних дій			
документальний		фактичний	
За технологією здійснення контрольних дій			
неавтоматизований		повністю автоматизований	
		частково автоматизований	
За автором С.Є. Гребень [8]			
За часом			
попередній		наступний	
		поточний	
За характером взаємовідносин суб'єкта та об'єкта			
внутрішній		зовнішній	
За відношенням до власника			
внутрішньовідомчий		внутрішньогосподарський	
За інформаційним забезпеченням			
документальний		ІТ-аудит	
		фактичний	

За формами здійснення						
ревізії	аудит	тематичні перевірки	камеральні перевірки	фінансові експертизи	службове розслідування	слідство
За автором І.Б. Стефанюком [29]						
Статус суб'єктів контролю						
парламентський		урядовий			відомчий	
Спрямованість залежно від ідентифікації суб'єкта та об'єкта						
внутрішній			зовнішній			
Строк (час) здійснення по відношенню до стадії об'єкта контролю						
попередній		поточний			наступний	
Ініціювання контролю						
ініційований			обов'язковий			
Виконання контролю ініціатором						
прямий (безпосередній)			представницький (делегований)			
Плановість контрольних заходів						
плановий			позаплановий			
Обсяг охоплення об'єкта контрольними діями						
повний (суцільний)			локальний (вибірковий)			
Місце здійснення контрольних дій						
виїзний			камеральний			
За предметом контролю						
бюджетний	податковий	митний	валютний	ціновий	банківський	
За автором Л.В. Катроша [15]						
За часом проведення						
попередній		поточний			наступний	
За частотою, періодичністю проведення						
постійний		систематичний			епізодичний	
За характером взаємовідносин суб'єкта та об'єкта						
зовнішній			внутрішній			
За гілками державної влади						
законодавчий			виконавчий			
За інформаційним забезпеченням						
документальний		фактичний			хронометраж	
За галуззю проведення						
фінансово-господарської діяльності державних установ			аудит адміністративної діяльності			
бюджетний		валютний		податковий		за грошовою масою
За характером компетенції						
вищий органДФК		органи загальної компетенції			незалежний (аудиторський) контроль	
органи спеціальної компетенції			служба внутрішнього контролю розпорядника бюджетних коштів			
За методами						
ревізія		перевірка		аудит		аналіз

Дослідження класифікації державного фінансового контролю вказують на різносторонні підходи вчених. На нашу думку, державний фінансовий контроль варто класифікувати в контексті його місця та значення в системі державного управління. В таблиці 3 представлено власний підхід до класифікації державного фінансового контролю в системі державного управління.

Таблиця 3

Класифікація державного фінансового контролю для цілей державного управління

З ПОЗИЦІЙ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ			
За методикою здійснення			
фактичний		документальний	
За часовими межами дослідження об'єкта управління			
попередній	поточний	наступний	
За методами			
ревізія	перевірка	аудит	аналіз
За періодичністю			
постійний	систематичний	епізодичний	
За технологією здійснення контрольних дій			
неавтоматизований	частково автоматизований	повністю автоматизований	
За місцем здійснення контрольних дій			
виїзний	камеральний	дистанційний	
З ПОЗИЦІЙ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ОБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ			
За об'єктом фінансової системи держави			
бюджетний	валютний	податковий	митний
За гілками державної влади			
законодавчий		виконавчий	
За цільовою спрямованістю			
стратегічний	тактичний	оперативний	
Обсяг охоплення об'єкта контрольними діями			
повний (суцільний)		локальний (вибірковий)	
З ПОЗИЦІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ЯК ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ			
Виконання контролю ініціатором			
прямий (безпосередній)		представницький (делегований)	
За характером взаємовідносин суб'єкта та об'єкта			
зовнішній		внутрішній	
Статус суб'єктів контролю			
парламентський	урядовий		відомчий

Висновки. На основі проведеного дослідження обґрунтовано зміст державного контролю з таких позицій: функція державного управління (функція державного управління, що полягає у використанні сукупності заходів, інструментів та методів для здійснення нагляду та перевірки, щоб підтвердити законність, виявити відхилення, попередити порушення, оцінити ефективність, доцільність, раціональність, результативність формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів та формування пропозицій щодо удосконалення державної фінансової системи); процес управління (складовою державного управління, що визначає вплив відповідного суб'єкта реалізації державної фінансової політики на об'єкт – процеси формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів, через здійснення контрольних заходів для підтвердження їх законності, виявлення відхилення, попередження порушень, оцінки ефективності, доцільності, раціональності, результативності, що дозволяє приймати відповідні державно-управлінські рішення для розвитку державної фінансової системи); діяльність суб'єктів державного управління (діяльність спеціально уповноважених суб'єктів державного управління, що виконують сукупність завдань щодо підтвердження законності, виявлення відхилень, попередження порушень, оцінки ефективності, доцільності, раціональності, результативності формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів та формування пропозицій щодо удосконалення державної фінансової системи та використовують для цього сукупність регламентованих заходів, інструментів та методів); об'єкт державного регулювання (є об'єктом державного регулювання, що полягає в формуванні нормативно-правових актів, які регламентують діяльність суб'єктів державного фінансового контролю та організаційно-методичні положення щодо використання сукупності заходів, інструментів та методів для здійснення нагляду та перевірки, щоб підтвердити законність, виявити

відхилення, попередити порушення, оцінити ефективність, доцільність, раціональність, результативність формування, розподілу, використання державних фінансових ресурсів). На основі зазначеного розроблено класифікацію державного фінансового контролю, яка передбачає групування класифікаційних ознак таким чином: з позиції регулювання методології державного фінансового контролю; з позиції державного фінансового контролю об'єктів державного управління; з позиції діяльності суб'єктів контролю як органів державної влади. За першим напрямом виділено такі класифікаційні ознаки: за методикою здійснення (фактичний, документальний); за часовими межами дослідження об'єкта управління (попередній, поточний, наступний); за методами (ревізія, перевірка, аудит, аналіз); за періодичністю (постійний, систематичний, епізодичний); за технологією здійснення контрольних дій (неавтоматизований, частково автоматизований, повністю автоматизований). В другій групі виділено такі ознаки, як: за об'єктом фінансової системи держави (бюджетний, валютний, податковий, митний); за гілками державної влади (законодавчий, виконавчий); за цільовою спрямованістю (стратегічний, тактичний, оперативний); обсяг охоплення об'єкта контрольними діями (повний (суцільний), локальний (вибірковий)). Третій напрям характеризує державний фінансовий контроль за такими класифікаційними ознаками: виконання контролю ініціатором (прямий (безпосередній); представницький (делегований)); за характером взаємовідносин суб'єкта та об'єкта (зовнішній, внутрішній); статус суб'єктів контролю (парламентський, урядовий, відомчий).

Список використаної літератури:

1. Благун І.Г. Фінанси : навч. посіб. / І.Г. Благун, Р.С. Сорока, І.В. Єлейко. – Львів : Магнолія, 2007. – 326 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів / О.Д. Василик. – К. : НІОС, 2008. – 412 с.
3. Виговська Н. Державний фінансовий контроль у системі регулювання земельних відносин / Н.Виговська, О.Стебляно // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4 (37). – С. 104–111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2227/1/ГЕВ_2012_v37_No4-N_Vygovska_O_Steblianko-State_financial_control_system_in_the_regulation_104.pdf.
4. Войтенко В.В. Фінансовий контроль як категорія фінансових відносин у системі державного управління / В.В. Войтенко // Економіка, управління та адміністрування. – 2020. – № 1 (91). – С. 99–103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ema.ztu.edu.ua/article/view/200869>.
5. Гавкалова Н.Л. Роль державного фінансового контролю у забезпеченні економічної безпеки держави / Н.Л. Гавкалова, М.Г. Табачкий // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. – 2023. – Вип. 2. – С. 13–23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf>.
6. Гаращук В.М. Ознаки, функції та система фінансового та система фінансового контролю в Україні / В.М. Гаращук // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2002. – Вип. 4. – С. 87–93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2686/1/Garashyk_87.pdf.
7. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : навчальний посібник / С.М. Гончарук, Д.В. Долбнева, С.В. Приймак, Є.М. Романів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Finansovyy-kontrol_-Honcharuk-Dolbnieva-Pryumak-Romaniv.pdf.
8. Гребень С.Є. Види, форми та методи державного фінансового контролю: сутність та принципи відмінності / С.Є. Гребень // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 22. – С. 103–108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/24.pdf.
9. Гуцаловська М. Нові підходи до класифікації державного фінансового контролю / М.Гуцаловська // Академічні візії. – 2022. – Вип. 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11004/1/%D0%95%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%202015.pdf>.
10. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 424 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/456/1/%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%B8%D0%B9%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C.pdf>.
11. Гуцаленко Л.В. Формування економічної сутності державного фінансового контролю / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий // Збірник наукових праць Вінницького ДАУ. – 2008. – Вип. 36. – С. 300–305.
12. Державний фінансовий аудит: методологія та організація : монографія / С.В. Мних, М.О. Никонович, Н.С. Барабаш та ін. ; за ред. С.В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 319 с.
13. Дікань Л.В. Фінансовий контроль: теорія та методологія : монографія / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 92 с.
14. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : монографія / Є.В. Калюга. – К. : Ельга ; Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
15. Катроша Л.В. Види державного фінансового контролю / Л.В. Катроша // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 36. – С. 194–199 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://Essuir.Sumdu.Edu.Ua/Bitstream-Download/123456789/52222/6/Katrosha_Vydy_Derzhavnoho.Pdf.
16. Ківалов С.В. Адміністративне право : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти денної форми навчання / С.В. Ківалов. – Одеса : Фенікс, 2019. – 136 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12119>.

17. Коваленко Ю.М. Державний фінансовий контроль: сутність і призначення / Ю.М. Коваленко, І.А. Скурлатівська // Вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 2 (57). – С. 74–79.
18. Коніна М.О. Основні проблеми та напрями удосконалення фінансового контролю та аудиту / М.О. Коніна, О.Кетінг // Економіка і управління в умовах глобалізації : матеріали IV міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 21 травня. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2015. – С. 173–175.
19. Контроль у бюджетних установах: теорія та практика : монографія / Л.В. Дікань, О.В. Кожушко, Ю.О. Лядова та ін.; за заг. ред. к.е.н., проф. Л.В. Дікань. – Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2016. – 332 с.
20. Миргород-Карпова В.В. Теоретичні засади та проблематика визначення сутності державного фінансового контролю в Україні / В.В. Миргород-Карпова // Правові горизонти. – 2017. – Вип. 5 (18). – С. 95–104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/65172/3/Myrhorod_Karпова_%20finansovyi_kontrol_Legal_horizons_5%2818%29_2017.pdf.
21. Міщенко Д.А. Державний фінансовий контроль як умова ефективного функціонування податкової системи / Д.А. Міщенко // Публічне управління та митне адміністрування. – 2023. – № 3 (38). – С. 49–54 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6262/1/7.pdf>.
22. Пасічник В.М. Державний фінансовий контроль як чинник забезпечення національної безпеки України / В.М. Пасічник // Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи. – 2023. – № 3 (38). – С. 107–113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6253/1/16.pdf>.
23. Петричук М.В. Поняття та основні завдання державного фінансового контролю / М.В. Петричук // Юридичний науковий електронний журнал. – 2022. – № 11. – С. 476–479 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsej.org.ua/11_2022/115.pdf.
24. Пивовар Ю.І. Організаційно-правові засади взаємодії міліції і органів фінансового контролю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю.І. Пивовар. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2008. – 19 с.
25. Піхоцький В.Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики : монографія / В.Ф. Піхоцький. – Львів : НУ «Львівська політехніка», 2014. – 336 с.
26. Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю : Проект Закону України від 11.12.2017 р. / Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1327>.
27. Савченко Л.А. Правові основи фінансового контролю : навч. посіб. / Л.А. Савченко. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.
28. Слободяник Ю.Б. Державний аудит в Україні: теорія, методологія, організація : дис. ... доктора екон. наук : 08.00.09 / Ю.Б. Слободяник. – Одеса : Одеський нац. екон. ун-т, 2014. – 589 с.
29. Стефанюк І.Б. Державний фінансовий контроль: класифікаційні характеристики / І.Б. Стефанюк // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 4. – С. 42–51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2011_4_6.
30. Хомутенко А.В. Система фінансового контролю за діяльністю небанківських неприбуткових фінансових установ України : монографія / А.В. Хомутенко. – Одеса : Друк, 2009. – 188 с.

References:

1. Blahun, I.H., Soroka, R.S. and Yeleiko, I.V. (2007), *Finansy, navch. posib.*, Mahnoliia, Lviv, 326 p.
2. Vasylyk, O.D. (2008), *Teoriia finansiv*, NIOS, K., 412 p.
3. Vyhovska, N. and Steblianko, O. (2012), «Derzhavnyi finansovyi kontrol u systemi rehuliuвання zemelnykh vidnosyn», *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, No. 4 (37), pp. 104–111, [Online], available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2227/1/GEB_2012_v37_No4-N_Vygovska_O_Steblianko-State_financial_control_system_in_the_regulation__104.pdf
4. Voitenko, V.V. (2020), «Finansovyi kontrol yak katehoriia finansovykh vidnosyn u systemi derzhavnoho upravlinnia», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 1 (91), pp. 99–103, [Online], available at: <https://ema.ztu.edu.ua/article/view/200869>
5. Havkalova, N.L. and Tabatsky, M.H. (2023), «Rol derzhavnoho finansovoho kontroliu u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky derzhavy», *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Ser. Derzhavne upravlinnia*, Issue 2, pp. 13–23, [Online], available at: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf>
6. Harashchuk, V.M. (2002), «Oznaky, funktsii ta systema finansovoho ta systema finansovoho kontroliu v Ukraini», *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriadiuvannia*, Issue 4, pp. 87–93, [Online], available at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2686/1/Garashchuk_87.pdf
7. Honcharuk, S.M., Dolbnieva, D.V., Pryimak, S.V. and Romaniv, Ye.M., *Finansovyi kontrol: teoriia, terminolohiia, praktyka, navchalnyi posibnyk*, [Online], available at: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Finansovyy-kontrol-Honcharuk-Dolbnieva-Pryimak-Romaniv.pdf>
8. Hreben, S.Ie. (2017), «Vydy, formy ta metody derzhavnoho finansovoho kontroliu: sutnist ta pryntsyropy vidminnosti», *Investytsii: praktyka ta dosvid*, No. 22, pp. 103–108, [Online], available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/24.pdf
9. Hupalovska, M. (2022), «Novi pidkhody do klasyfikatsii derzhavnoho finansovoho kontroliu», *Akademichni vizii*, Issue 13, [Online], available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11004/1/%D0%95%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%202015.pdf>
10. Hutsalenko, L.V., Derii, V.A. and Kotsupatryi, M.M. (2009), *Derzhavnyi finansovyi kontrol, navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl.*, Tsentru uchbovoi literatury, K., 424 p., [Online], available at:

- <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/456/1/%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C.pdf>
11. Hutsalenko, L.V. and Kotsupatryi, M.M. (2008), «Formuvannia ekonomichnoi sutnosti derzhavnogo finansovoho kontroliu», *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho DAU*, Issue 36, pp. 300–305.
 12. Mnykh, Ye.V., Nykonovych, M.O., Barabash, N.S. et al. (2009), *Derzhavnyi finansovyi audyt: metodolohiia ta orhanizatsiia*, monohrafiia, in Mnykh, Ye.V. (ed.), Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, K., 319 p.
 13. Dikan, L.V., Holub, Yu.O. and Syniuhina, N.V. (2009), *Finansovyi kontrol: teoriia ta metodolohiia*, monohrafiia, KhNEU, Kharkiv, 92 p.
 14. Kaliuha, Ye.V. (2002), *Finansovo-hospodarskyi kontrol u systemi upravlinnia*, monohrafiia, Elha, Nika-Tsentr, K., 360 p.
 15. Katrosha, L.V. (2012), «Vydy derzhavnogo finansovoho kontroliu», *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, Issue 36, pp. 194–199, [Online], available at: https://Essuir.Sumdu.Edu.Ua/Bitstream-Download/123456789/52222/6/Katrosha_Vydy_Derzhavnogo.Pdf
 16. Kivalov, S.V. (2019), *Administratyvne pravo*, navchalno-metodychnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity dennoi formy navchannia, Feniks, Odesa, 136 p., [Online], available at: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12119>
 17. Kovalenko, Yu.M. and Skurativska, I.A. (2012), «Derzhavnyi finansovyi kontrol: sutnist i pryznachennia», *Visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, No. 2 (57), pp. 74–79.
 18. Konina, M.O. and Kietinh, O. (2015), «Osnovni problemy ta napriamy udoskonalennia finansovoho kontroliu ta audytu», *Ekonomika i upravlinnia v umovakh hlobalizatsii*, materialy IV mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., 21 travnia, DonNUET, Kryvyi Rih, pp. 173–175.
 19. Dikan, L.V., Kozhushko, O.V., Liadova, Yu.O. et al. (2016), *Kontrol u biudzhetykh ustanovakh: teoriia ta praktyka*, monohrafiia, in k.e.n., prof. Dikan, L.V. (ed.), KhNEU im. S.Kuznetsia, Kharkiv, 332 p.
 20. Myrhorod-Karpova, V.V. (2017), «Teoretychni zasady ta problematyka vyznachennia sutnosti derzhavnogo finansovoho kontroliu v Ukraini», *Pravovi horyzonty*, Issue 5 (18), pp. 95–104, [Online], available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/65172/3/Myrhorod_Karpova_%20finansovyi_kontrol_Legal_horizons_5%2818%29_2017.pdf
 21. Mishchenko, D.A. (2023), «Derzhavnyi finansovyi kontrol yak umova efektyvnogo funktsionuvannia podatkovoi systemy», *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*, No. 3 (38), pp. 49–54, [Online], available at: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6262/1/7.pdf>
 22. Pasichnyk, V.M. (2023), «Derzhavnyi finansovyi kontrol yak chynnyk zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy», *Publichne upravlinnia u sferi derzhavnoi bezpeky ta mytnoi spravy*, No. 3 (38), pp. 107–113, [Online], available at: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6253/1/16.pdf>
 23. Petrychuk, M.V. (2022), «Poniattia ta osnovni zavdannia derzhavnogo finansovoho kontroliu», *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, No. 11, pp. 476–479, [Online], available at: http://lsej.org.ua/11_2022/115.pdf
 24. Pyvovar, Yu.I. (2008), «Orhanizatsiino-pravovi zasady vzaiemodii militsii i orhaniv finansovoho kontroliu», Abstract of Ph.D. dissertation, 12.00.07, Kyiv. nats. un-t vnutr. sprav., K., 19 p.
 25. Pikhotskyi, V.F. (2014), *Systema derzhavnogo finansovoho kontroliu v Ukraini: kontseptualni zasady teorii ta praktyky*, monohrafiia, NU «Lvivska politekhnika», Lviv, 336 p.
 26. Derzhavna audytorska sluzhba Ukrainy (2017), *Pro osnovni zasady diialnosti orhaniv derzhavnogo finansovoho kontroliu*, Proekt Zakonu Ukrainy vid 11.12.2017 r., [Online], available at: <https://www.dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1327>
 27. Savchenko, L.A. (2008), *Pravovi osnovy finansovoho kontroliu*, navch. posib., Yurinkom Inter, Kyiv, 504 p.
 28. Slobodianyuk, Yu.B. (2014), «Derzhavnyi audyt v Ukraini: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia», D.Sc. Thesis of dissertation, 08.00.09, Odeskyi nats. ekon. un-t., Odesa, 589 p.
 29. Stefaniuk, I.B. (2011), «Derzhavnyi finansovyi kontrol: klasyfikatsiini kharakterystyky», *Visnyk KNTEU*, No. 4, pp. 42–51, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2011_4_6
 30. Khomutenko, A.V. (2009), *Systema finansovoho kontroliu za diialnistiu nebankivskykh neprybutkovykh finansovykh ustanov Ukrainy*, monohrafiia, Druk, Odesa, 188 p.

Левицький Ярослав Юрійович – аспірант Державного університету «Житомирська політехніка».
<https://orcid.org/0009-0007-6370-7950>.

Наукові інтереси:

- питання функціонування системи державного фінансового контролю;
- роль державного фінансового контролю в системі забезпечення економічної безпеки держави.

Levytskyi Ya.Yu.

The content and properties of state financial control in ensuring the economic security of the state

The study of the content and properties of state financial control is relevant in the context of public administration, since its modern definitions are often limited to an economic approach that does not reflect its complex nature. A broad understanding of state financial control as a function, tool and object of management contributes to the formation of a methodological basis for its organization. The article analyzes scientific approaches to state financial control, in particular its interpretation as a management function, an instrument of influence, a set of procedures, activities of authorized bodies and a type of financial activity of the state. A multifaceted approach to state financial control is proposed, which takes into account its interdisciplinary nature. The study is based on the works of domestic and foreign scientists and is aimed at clarifying the essence of state financial control to increase the efficiency of management of the state's financial resources.

Keywords: state financial control; economic security of the state; public administration; properties of state financial control.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2024.